

- ILUSTRACJE:
1. Maurycy Mochnacki, autor nieznany, domena publiczna
 2. Hipolit Cegielski, fot. Jan Nepomucen Seyfried, domena publiczna
 3. Pierwsza parowa lokomobila Cegielskiego z 1860 r., domena publiczna
 4. Portret Adama Mickiewicza na Judahu skale - obraz Walentego Wańkowicza. Muzeum Narodowe w Warszawie, domena publiczna
 5. Obraz Orka Józefa Chełmońskiego - czołowego przedstawiciela realizmu w malarstwie polskim, domena publiczna

BURZLIWY WIEK XIX

ROMANTYCY A POZYTYWIŚCI

„Patriotyzm, jak wszelkie inne uczucie i pojęcie ludzkie, (...) modyfikuje się, zmienia ustosunkowanie składowych swych części i przybiera w siebie składniki nowe (...)

(Eliza Orzeszkowa, Fałszywe kierunki patriotyzmu, 1886)

Dylemat, jaki kształt powinna przybrać postawa polskiego patrioty, nurtował Polaków przez znaczną część XIX wieku. Odzwierciedleniem tych sporów były dyskusje romantyków z pozytywistami. Stawiano w nich pytania o prymat rozumu i wiedzy nad wiarą i uczuciami, a także o to, czy lepiej odzyskać wolność za sprawą zbrojnych powstań, czy pracy organicznej.

1

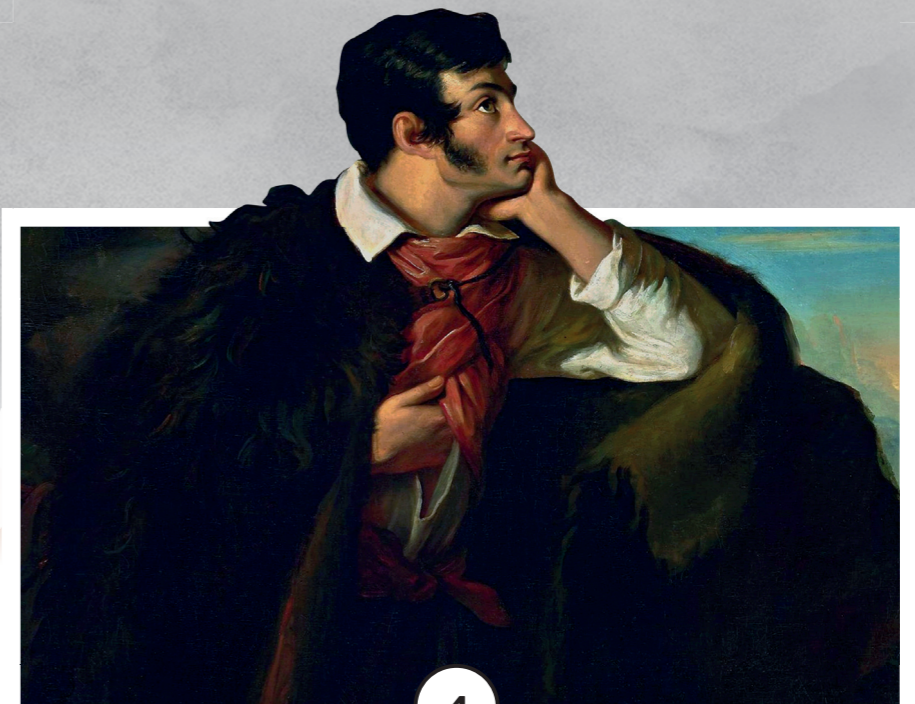
« MAURYCY MOCHNACKI

Filozof i historyk, pianista, uczestnik powstania listopadowego i członek wielu organizacji konspiracyjnych, więziony przez władze carskie. Uznawany za czołową postać i teoretyka polskiego romantyzmu. Ze względu na swoją rewolucyjną nieprzewidywalność zwany polskim Robespierrem.

CHŁOP I SZLACHCIC, DWA GŁÓWNE PIERWIASTKI POLSKI, STANOWIĄ JEDNĄ CAŁOŚĆ.

Kto chce zniszczyć tę całość i ich interesy skłócić, by walczyli przeciw sobie, nie skupiając się na walce z wrogiem zewnętrznym, ten da przysługę Rosji.

(Maurycy Mochnacki, O literaturze polskiej w wieku XIX, 1830)

4

**Dziewczyna czuje, – odpowiadam skromnie –
A gawieź wierzy głęboko;
Czucie i wiara silniej mówi do mnie,
Niż mędrca szkiełko i oko.**

**Martwe znasz prawdy, nieznane dla ludu,
Widzisz świat w proszku, w każdej gwiazd iskerce.
Nie znasz prawd żywych, nie obaczysz cudu!
Miej serce i patrzaj w serce!**

(Adam Mickiewicz, Romantyczność, fragment)

5

**Daremne żale, próżny trud,
Bezsilne złorzeczenia!
Przeżytych kształtów żaden cud
Nie wróci do istnienia.**

**Świat wam nie odda, idąc wstecz,
Zniknionych mar szeregu:
Nie zdoła ogień ani miecz
Powstrzymać myśli w biegu.**

(Adam Asnyk, Daremne żale, fragment)

« W Wielkopolsce, pod zaborem pruskim, działał **HIPOLIT CEGIELSKI**, który budował zręby polskiego przemysłu, tworząc fabryki narzędzi i maszyn rolniczych. Z czasem powodzenie przedsiębiorstwa pozwoliło mu zaangażować się w inne dziedziny działalności społecznej – zarówno w towarzystwa naukowe i gospodarcze, jak i aktywność wydawniczą oraz dziennikarską.

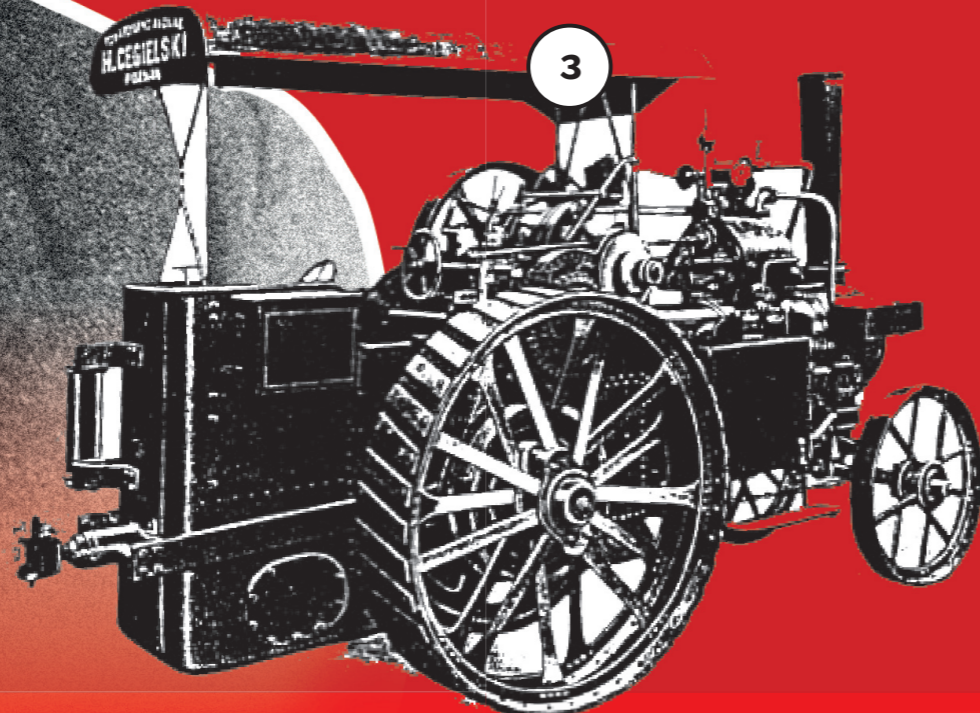
»

**PODSTAWĄ MATERIALNĄ NARODU
JEST ZIEMIA, PRZEMYSŁ I HANDEL.**

Kto ziemię, przemysł i handel oddaje w ręce cudzoziemców, ten sprzedaje narodowość swoją, ten zdradza swój naród.

(Hipolit Cegielski)

2

3